

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
кафедра анатомії людини

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри анатомії людини
завідувач кафедри
професор В.Г. Черкасов
« __ » _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи студентів при підготовці
до практичного заняття

<i>Навчальна</i>	АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ
<i>Модуль №</i>	2
<i>Змістовий модуль №</i>	5
<i>Тема заняття</i>	Анатомія ротової порожнини .
<i>Курс</i>	I
<i>Факультети</i>	Медичні 1,2,3,4 військовий
<i>Кількість годин</i>	3

1.Актуальність теми:

Травна система являє собою комплекс органів, функція яких полягає в хімічній та механічній обробці харчових продуктів, всмоктуванні поживних речовин та виділення неперетравлених складових частин їжі. Будова травного тракту визначається якістю їжі, яку людина споживає. Порожнина рота обмежена стінками, які утворені різними тканинами, містить в собі м'язовий орган – язик, в неї відкриваються протоки великих та малих слинних залоз, тому функції ротової порожнини різноманітні: механічна обробка їжі, початкове перетравлення вуглеводів та ін. Багато захворювань травної системи пов'язані з дефектом зубощелепного апарату, патологічними процесами слинних залоз, порушенням смакоприйняття, уповільнення термінів прорізування зубів.

Тому знання анатомічної будови структур ротової порожнини та зубощелепного апарату необхідно для наступного засвоєння матеріалу на кафедрах стоматології, отоларингології, терапії, гастроентерології та ін. клінічних дисциплінах.

2.Конкретні цілі:

- визначати та демонструвати на препаратах відділи ротової порожнини та їх стінки, частини піднебіння, м'язи м'якого піднебіння, частини язика, сосочки язика, м'язи, мигдалик язика, рельєф спинки язика;
- класифікувати функціональну анатомію язика не тільки як м'язового органа, але і як органа дотику, смаку, виразної мови;
- трактувати будову ротової порожнини, губи, щоки, присінка ротової порожнини, язика, піднебіння;
- називати і демонструвати частини зуба, поверхні коронки зуба;
- визначити види зубів та їх відмінності;
- визначити та демонструвати на препараті ознаки зуба до правої або лівої сторони, до верхньої або нижньої щелепи;
- писати формулу молочних та постійних зубів, знати терміни прорізування зубів
- класифікувати слинні залози за будовою кінцевих відділів і за характером секрету

3. Базовий рівень підготовки студента включає в собі знання з медичної біології про основні закономірності діяльності різних відділів травного тракту. Студент повинен володіти навиками опису на черепі піднебінної кістки, верхньої і нижньої щелеп та демонструвати чим утворене тверде піднебіння. Також має володіти навичками опису м'язів голови та шиї.

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до практичного заняття.

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття.

Термін	Визначення
РОТОВА ПОРОЖНИНА (CAVITAS ORIS)	Початковий відділ травної системи, який поділяється на дві частини: присінок рота і власне ротову порожнину.

ТВЕРДЕ ПІДНЕБІННЯ (PALTUM DURUM)	Кісткове піднебіння, вкрите слизовою оболонкою, яка дуже міцно зв'язана з окістям, блідо-рожевого кольору, безпосередньо переходить в
ЯЗИК (LINGUA)	Утворений з поперечнопосмугованих м'язів, вкритий слизовою оболонкою. Складається з apex lingua, corpus lingua, radix lingua, dorsum lingua.
ЗУБИ (DENTES)	Розміщені між присінком рота і власне ротовою порожниною. Існує два типи зубів: молочні (dentes decidui), постійні (dentes

4.2.Теретичні питання до заняття:

1. Системи внутрішніх органів: визначення, назвати органи, які утворюють ці системи.
2. Класифікація внутрішніх органів. Загальний план будови трубчастих органів.
3. Органоспецифічні риси будови слизової оболонки трубчастих органів.
4. Загальні закономірності будови м'язової оболонки стінки трубчастих органів.
5. Загальні закономірності будови зовнішньої оболонки стінки трубчастих органів.
6. Описати загальні анатоμο-функціональні закономірності будови екзокринних залоз.
7. Загальні анатоμο-функціональні закономірності будови екзокринних залоз.
8. Ротова порожнина, її відділи. Присінок рота: стінки, їх будова, описати і продемонструвати на препараті.
9. Піднебіння: частини. Тверде піднебіння, його будова, описати і продемонструвати на препараті.
10. Піднебіння: частини. М'яке піднебіння, частини, будова. Піднебінні мигдалики. Описати і продемонструвати на препараті.
11. М'язи м'якого піднебіння. Описати та продемонструвати на препараті.
12. Язик: частини, будова; особливості слизової оболонки язика, функції язика. Описати та продемонструвати на препараті.
13. Зуби: частини зуба, тканини зуба. Періодонт, пародонт, зубний орган: визначення. Прикуси.
14. Постійні зуби: формула, характеристика видів зубів.
15. Молочні зуби, їх формула. Терміни прорізування молочних зубів.
16. Ротові залози. Класифікація. Малі слинні залози, їх морфо-функціональна характеристика.
17. Ротові залози: класифікація. Привушна залоза: будова, описати та продемонструвати на препараті.
18. Ротові залози: класифікація. Під'язикова залоза: будова, описати та продемонструвати на препараті.
19. Ротові залози: класифікація. Піднижньощелепна залоза: будова, описати та продемонструвати на препараті.
20. Зів: межі, описати та продемонструвати на препараті.

4.3. Перелік стандартизованих практичних навичок:

Рот

- присінок рота
- верхня губа
- нижня губа
- кут рота
- щока

Власне ротова порожнина

- тверде піднебіння
- м'яке піднебіння
- піднебінноязикова дужка
- піднебінноглоткова дужка
- піднебінний мигдалик
- мигдаликова ямка

Зуби

- коронка зуба
- шийка зуба
- корінь зуба
- різці
 - ікла
- малі кутні зуби
- великі кутні зуби

Язик

- тіло язика
- корінь язика
- спинка язика
- краї язика
- верхівка язика
- слизова оболонка язика
- грибоподібні сосочки язика
- жолобуваті сосочки язика
- листоподібні сосочки язика
- сліпий отвір язика
- язиковий мигдалик

Ротові залози

- під'язикова залоза
- піднижньощелепна залоза
- привушна залоза
- привушна протока

Зміст теми:

Ротова порожнина (*cavitas oris*).

Порожнина рота за допомогою зубів і ясен поділяється на присінок і власне ротову порожнину: присінок рота, **vestibulum oris**, через ротову щілину сполучається з зовнішнім середовищем, обмежений спереду губами, по боках щоками, ззаду - зубами і яснами. Через проміжки між зубами, а також за допомогою простору, що знаходиться позаду останнього кутнього зуба, присінок сполучається з власне ротовою порожниною.

власне ротова порожнина, **cavitas oris propria**, обмежена спереду і по боках

зубами і яснами, вгорі - піднебінням, внизу - діафрагмою рота, яка утворена м'язами шиї. Ззаду через зів ротова порожнина сполучається з глоткою.

labia oris, губи рота зовні покриті шкірою, зсередини - слизовою оболонкою, яка переходить на альвеолярні відростки. У товщі губ знаходиться м'яз - **m. orbicularis oris**, з яким щільно зрощена шкіра. Отвір між верхньою губою, **labium superius**, і нижньою губою, **labium inferius**, називається ротовою щілиною, **rima oris**, краї якої оточені спайками губ, **commissura labioru m.** При відкритому роті з боків, між верхньою та нижньою губами, утворюється кут рота, **angulus oris**.

Губи мають наступні утвори:

philtrum, верхньогубний жолобок, лежить посередині на шкірі верхньої губи; **tuberculum**, горбок, розташований посередині на червоній облямівці верхньої губи; **frenulum labii superioris**, вуздечка верхньої губи, частина слизової оболонки, що розташована посередині присінка рота та тягнеться від верхньої губи до ясен верхньої щелепи;

frenulum labii inferioris, вуздечка нижньої губи, розташована посередині присінка рота, тягнеться від нижньої губи до ясен нижньої щелепи;

glandulae labiales, губні залоз - келихоподібні клітини та багатоклітинні залози, що знаходяться в слизовій оболонці і підслизовому прошарку губ.

gingivae, ясна - являють собою ділянки слизової оболонки порожнини рота, які покривають альвеолярні відростки верхньої і нижньої щелеп і міцно з ними зрощуються.

buccae, щоки ззовні покриті шкірою, зсередини - слизовою оболонкою; в товщі щоки є **m. buccinator**. Щоки мають такі утвори: **gll. buccales**, щічні залози, розташовані під слизовою оболонкою;

papilla ductus parotidei, сосочок привушної протоки, є слизовою оболонкою, що покриває устя протоки, через яке в присінок виділяється слина. Сосочок локалізується на рівні другого верхнього великого кутнього зуба;

corpus adiposum buccae, жирове тіло щоки, лежить під шкірою, між жувальним і щічним м'язами. Жирове тіло обумовлює форму щоки і краще розвинуте у дітей та жінок.

ПІДНЕБІННЯ, PALATUM

Піднебіння утворює верхню стінку ротової порожнини і поділяється на тверде і м'яке піднебіння

Palatum durum, тверде піднебіння в основі має кісткові елементи (кісткове піднебіння), покриті слизовою оболонкою, яка дуже міцно зв'язана з окістям, блідо-рожевого кольору, безпосередньо переходить в ясна верхньої щелепи. На твердому піднебінні знаходяться такі утвори:

raphe palati, піднебінний шов, являє собою бліду смужку, яка проходить посередині слизової оболонки;

papilla incisiva, різцевий сосочок, розташований в передній ділянці слизової оболонки шва піднебіння;

plicae palatinae transversae, поперечні піднебінні складки, являють собою 3-4 поперечних валики, які розміщуються в передній частині піднебіння. Вони краще помітні у новонароджених дітей;

gll. palatinae, піднебінні залози, розташовані у товщі слизової оболонки.

Palatum molle, м'яке піднебіння в основі має піднебінний апоневроз, **aponeurosis palatina**, який спереду прикріплюється до кісткового піднебіння. Апоневроз оточений м'язами, які зовні покриваються слизовою оболонкою. має

такі утвори:

velum palatinum, піднебінна завіска, являє собою задню, рухому частину м'якого піднебіння;

uvula palatina, піднебінний язичок - це звужений виступ вільного краю м'якого піднебіння;

arcus palatoglossus, піднебінно-язикова дужка, парна, йде вниз від м'якого піднебіння до країв язика;

arcus palatopharyngeus, піднебінно-глоткова дужка, парна, йде від м'якого піднебіння вниз до бічної стінки глотки, розташована позаду попередньої;

fossa tonsillaris, ямка мигдалика, знаходиться між дужками, в ній міститься піднебінний мигдалик, **tonsilla palatina**.

М'ЯЗИ М'ЯКОГО ПІДНЕБІННЯ

М'яке піднебіння має такі м'язи:

m. tensor veli palatini, м'яз-натягувач піднебінної завіски, йде від ості клиноподібної кістки і хрящової частини слухової труби вертикально вниз, огинає своїм сухожилком **hamulus pterygoideus** і, набираючи гори-зонтального положення, віялоподібно влітається в піднебінний апоневроз. М'яз напружує і розтягує м'яке піднебіння, розкриває отвір слухової труби;

m. levator veli palatini, м'яз-підіймач піднебінної завіски, починається від нижньої поверхні піраміди скроневої кістки попереду від зовнішнього отвору сонного каналу і від хрящової частини слухової труби, йде вниз і медіально і влітається в піднебінний апоневроз. М'яз піднімає піднебінну завіску і розкриває отвір слухової труби;

m. uvulae, м'яз язичка, парний, розташований в товщі язичка і складається з поздовжніх волокон. Починається від **spina nasalis posterior** і апоневрозу та закінчується в кінчику язичка. М'яз вкорочує і піднімає язичок;

m. palatoglossus, піднебінно-язиковий м'яз, розташований в товщі однойменної дужки, тягне піднебінну завіску вниз, звужує зів;

m. palatopharyngeus, піднебінно-глотковий м'яз, проходить в однойменній дужці. Бере початок від заднього краю щитоподібного хряща гортані та задньої стінки глотки і, піднімаючись вгору, прикріплюється до піднебінного апоневрозу. Він напружує дужку, тягне піднебінну завіску вниз і піднімає глотку.

ДНО РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ

В основі дна ротової порожнини є надпід'язикові м'язи шиї, які йдуть від нижньої щелепи до під'язикової кістки і утворюють діафрагму рота, **diaphragma oris**. До цих м'язів належать: підборідно-під'язиковий, щелепно-під'язиковий м'язи і переднє черевце двочеревцевого м'яза. Над діафрагмою рота локалізується під'язикова слинна залоза, а під діафрагмою розташована піднижньощелепна залоза.

На слизовій оболонці дна ротової порожнини легко розпізнати такі утворення:

frenulum linguae, вуздечка язика, йде від ясен нижньої щелепи до нижньої поверхні язика, розташована посередині та фіксує язик; **plica sublingualis**, під'язикова складка, парна, лежить збоку від вуздечки, на протязі складки відкриваються устя малих під'язикових проток; **caruncula sublingualis**, під'язикове м'ясце, парне, має вигляд підвищення по боках від основи вуздечки язика. На вершині сосочка є отвори вивідних проток підщелепної і під'язикової слинних залоз, ductus sublingualis major et ductus submandibularis.

ЗІВ, FAUCES

Зів являє собою великий отвір, який веде з порожнини рота в глотку. Зів обмежений вгорі м'яким піднебінням і язичком, внизу - коренем язика, по боках - *arcus palatoglossus* і піднебінними мигдаликами. При диханні через ніс корінь язика піднімається вгору, а м'яке піднебіння опускається і дотикається до кореня язика, що призводить до різкого звуження зіву. Під час ковтання м'язи піднебіння піднімають піднебінну завіску і притискають її до задньої стінки глотки, перешкоджаючи потраплянню їжі в носову порожнину.

ПІДНЕБІННИЙ МИГДАЛИК, TONSILLA PALATINA

Піднебінний мигдалик парний, розташований у мигдаликовій ямці, **fossa tonsillaris** між піднебінно-язиковою і піднебінно-глотковою дужками. Мигдалик має овальну форму з розмірами 20x15x12 мм і складається з лімфоїдної тканини, яка утворює лімфатичні вузлики розмірами близько 1 мм. Піднебінний мигдалик має такі утворення: **capsula tonsillae**, капсула мигдалика, оточує мигдалик зовні і складається з тонкої пластинки сполучної тканини; **fossulae tonsillae**, ямочки мигдалика, розташовані на його поверхні, вони надають мигдалику схожість із шкарлупою мигдального горіха; **cryptae tonsillares**, крипти мигдалика, являють собою сліпі заглиблення, які відкриваються в ямочках.

ЗУБИ, DENTES Зуби являють собою видозмінені і спеціалізовані сосочки слизової оболонки, які складаються з досить твердої тканини. Зуби розташовані в альвеолах верхньої та нижньої щелеп.

Частини зуба. В кожному зубі розрізняють такі частини: **corona dentis**, коронка зуба, являє собою частину зуба, яка знаходиться над яснами; **radix dentis**, корінь зуба, розміщений в альвеолах щелеп; **cervix dentis**, шийка зуба, є звуженою частиною між коренем і коронкою; шийка оточена яснами; **apex radialis dentis**, верхівка кореня зуба; **cavitas dentis**, порожнина зуба, знаходиться всередині коронки, порожнина заповнена пульпою зуба; **pulpa dentis**, пульпа зуба, складається із сполучної тканини і драглистої міжклітинної речовини з кровоносними судинами і нервами; **canalis radialis dentis**, канал кореня зуба, проходить через корінь, він містить судини і нерви, які спрямовуються в порожнину зуба; **foramen apicis dentis**, отвір верхівки зуба, знаходиться на верхівці кореня, ним закінчується канал кореня.

Будова зуба. Речовина зуба складається з дентину, емалі і цементу:

dentinum, дентин, утворює основу зуба, він являє собою тверду речовину, яка за будовою подібна до кістки

enamelum, емаль, покриває зовні дентин у ділянці коронки, вона має білий колір і є досить міцною речовиною;

cementum, цемент, покриває зовні дентин у ділянці кореня, за будовою подібний до кісткової речовини;

periodontium, періодонт, окістя зубних коренів, покриває зовні цемент, і досить сильно зрощене з кістковою тканиною зубних альвеол за допомогою міцних коротких зв'язок. Такий різновид фіброзного з'єднання називається вклиненням, **gomphosis**.

Зубна формула. У дорослого є 32 постійні зуби, **dentes permanentes**. На верхній та нижній щелепах по 16 зубів. Вони розміщені симетрично справа і зліва (по 8 зубів). В кожній половині щелепи є 2 різці, 1 ікло, 2 малих кутніх зуба і 3 великих кутніх зуба. Таким чином, зубна формула може бути записана так: 2.1.2.3.

Зміна зубів. У людини буває дві генерації зубів - молочні зуби та постійні.

Молочні зуби, **dentēs decidui**, починають прорізуватися з 6-7-го місяця після народження, їх прорізування завершується в кінці 2 року. Всього є 20 молочних зубів, їх зубна формула: 2.1.0.2. (два різці, одне ікло і два великих кутніх зуба). Молочні зуби значно менші за розмірами від постійних. Вони мають маленьку коронку біло-голубого кольору та короткий широкий корінь.

Постійні зуби, **dentēs permanentes**, прорізуються після 6 років на місці молочних зубів, корені яких атрофуються внаслідок тиску на них зубів, що ростуть. Процес зміни молочних зубів на постійні закінчується до моменту статевого дозрівання (в 12-14 років).

ЯЗИК, LINGUA

Частини, поверхні та краї язика:

radix linguae, корінь язика - широка, задня фіксована його частина;

corpus linguae, тіло язика, являє собою середню, більшу частину органа;

apex linguae, верхівка язика, є передньою звуженою його частиною;

dorsum linguae, спинка язика, обернена до піднебіння;

facies inferior linguae, нижня поверхня язика, обернена до дна ротової порожнини і з'єднана з слизовою оболонкою ясен за допомогою вуздечки, **frenulum linguae**;

margo linguae (dexter/sinister), краї язика (правий і лівий), відділяє спинку органа від нижньої поверхні. Слизова оболонка язика має такі утворення:

sulcus medianus linguae, серединна борозна язика - неглибока, проходить посередині його спинки;

sulcus terminalis linguae, межова борозна, розташована на межі задньої третини у вигляді римської цифри V;

tonsilla lingualis, язиковий мигдалик, являє собою скупчення лімфоїдної тканини в ділянці кореня язика позаду межової борозни. В цьому місці поверхня слизової оболонки має горбистий вигляд;

foramen caecum linguae, сліпий отвір, знаходиться в центрі пограничної борозни;

glandulae linguales, залози язика - це дрібні слинні залози, які знаходяться під слизовою оболонкою. Більша з них - передня, **gl. lingualis anterior**, розміщена в ділянці кінчика язика.

Сосочки язика, **papillae linguales**. На слизовій оболонці спинки язика і бічного краю є численні сосочки:

papillae filiformes, ниткоподібні сосочки, розташовані густо у вигляді дрібних випинань; ці сосочки служать для утримування їжі та сприймання тактильних і больових подразнень;

papillae fungiformes, грибоподібні сосочки, вони більші від попередніх, мають вигляд округлих випинань і їх видно неозброєним оком; ці сосочки містять смакові бруньки для смакових подразнень;

papillae vallatae, жолобуваті сосочки, є найбільшими. Вони складаються з центрального округлого випинання, яке жолобком відділяється від зовнішнього валика. Ці сосочки розміщені попереду межової борозни в кількості 7-12, вони містять смакові бруньки;

papillae foliatae, листоподібні сосочки, знаходяться на бічному краї язика ззаду, вони теж мають смакові бруньки, які забезпечують сприйняття смакового подразнення.

М'язи язика. Розрізняють власні (внутрішні) і скелетні м'язи язика. **Внутрішні м'язи** оточені тонкою сполучнотканинною оболонкою, яка називається апоневрозом язика, **aponeurosis linguae**. Посередині апоневроз

проникає в товщу язика, утворюючи перегородку, *septum linguae*. **Скелетні м'язи** починаються на кістках і вплітаються в товщу язика.

Внутрішні м'язи ідуть в трьох взаємо перпендикулярних напрямках, переплітаються і при скороченні змінюють форму язика:

m. longitudinalis superior, верхній поздовжній м'яз, парний, лежить під слизовою оболонкою спинки язика;

m. longitudinalis inferior, нижній поздовжній м'яз, парний, проходить вздовж нижньої поверхні язика. При скороченні обидва поздовжні м'язи вкорочують язик. Верхній поздовжній м'яз піднімає кінчик язика, нижній поздовжній м'яз опускає кінчик язика;

m. transversus linguae, поперечний м'яз язика, парний, при його скороченні язик стає вузьким і товстим;

m. verticalis linguae, вертикальний м'яз язика, парний, при скороченні робить язик плоским і широким.

Скелетні м'язи змінюють розташування язика в ротовій порожнині, вони починаються від нижньої щелепи, під'язикової кістки і шилоподібного відростка скроневої кістки;

m. genioglossus, підборідно-язиковий м'яз, починається від *spina mentalis* нижньої щелепи і віялоподібно вплітається в язик, переходячи в вертикальний м'яз, і закінчується в товщі язика. Тягне язик вперед і вниз.

m. hyoglossus, під'язиково-язиковий м'яз, проходить від бічної частини тіла і великих рогів під'язикової кістки вперед і вгору, закінчується в бічних частинах язика. Тягне язик назад і вниз.

m. styloglossus, шило-язиковий м'яз, починається від шилоподібного відростка скроневої кістки і вплітається в язик, переходячи в його поздовжні м'язи. Скорочуючись з обох боків, тягне язик назад і вгору, при скороченні з одного боку - тягне язик в свій бік.

ВЕЛИКІ СЛИННІ ЗАЛОЗИ (GLANDULAE SALIVARIAE MAJORES)

ПРИВУШНА ЗАЛОЗА, GLANDULA PAROTIDEA

Привушна залоза, **glandula parotidea**, є найбільшою, вона має часточкову будову і ділиться на глибоку та поверхневу частини.

Глибока частина, **pars profunda**, оточує скронево-нижньощелепний суглоб і лежить в **fossa retromandibularis**. Поверхнева частина, **pars superficialis**, поширюється на обличчя і вгорі доходить до скроневої дуги, внизу - до краю нижньої щелепи, спереду - до середини жувального м'яза, ззаду - до груднинно-ключично-соскоподібного м'яза. Залоза оточена привушною фасцією, **fascia parotidea**.

Привушна протока, **ductus parotideus**, відкривається невеликим отвором в присінок ротової порожнини на слизовій оболонці щоки напроти другого верхнього великого кутнього зуба.

ПІДНИЖНЬОЩЕЛЕПНА ЗАЛОЗА (GLANDULA SUBMANDIBULARIS)

Залоза має потовщену округлу форму, часточкова. Вона є складною альвеолярно-трубчастою залозою, що виділяє змішаний секрет. Піднижньощелепна залоза розташована в піднижньощелепному трикутнику. Її верхня поверхня прилягає до **m. mylohyoideus**.

Піднижньощелепна протока, **ductus submandibularis**, огинає задній край **m. mylohyoideus**, йде по верхній його поверхні медіально від під'язикової залози і відкривається під язиком на *caruncula sublingualis*.

ПІД'ЯЗИКОВА ЗАЛОЗА (GLANDULA SUBLINGUALIS)

Під'язикова залоза невелика, видовженої форми, виділяє слизовий секрет. За будовою це складна альвеолярно-трубчаста залоза.

Залоза лежить над **m. mylohyoideus** біля внутрішньої поверхні нижньої щелепи. Поверх неї розташована слизова оболонка дна ротової порожнини, утворюючи **plica sublingualis**. Під'язикова залоза має велику і малі під'язикові протоки: **ductus sublingualis major**, велика під'язикова протока, з'єднується з підщелепною протокою і відкривається спільним отвором на **caruncula sublingualis** ; **ductus sublinguales minores**, малі під'язикові протоки, відкриваються дрібними отворами на слизовій оболонці в ділянці **plica sublingualis**.

МАЛІ СЛИННІ ЗАЛОЗИ (GLANDULAE SALIVARIAE MINORES)

Малі слинні залози розмірами 2-5 мм знаходяться під слизовою оболонкою ротової порожнини в ділянці губ (**gll. labiales**), щік (**gll. buccales**), піднебіння (**gll. palatinae**), язика (**gll. linguales**). Їх численні протоки відкриваються в ротову порожнину, виділяючи слиз. Секрети малих та великих слинних залоз формують слину, необхідну для зволоження їжі.

Матеріали для самоконтролю:

1. У новонародженої дитини протягом першої доби педіатр помітив, що при смоктанні молоко потрапляє до носової порожнини. Про яку ваду розвитку свідчить цей факт?
 - A. Атрезія стравоходу.
 - B. Звуження стравоходу.
 - C. Атрезія відхідника.
 - D. Незрощення піднебінних відростків піднебінної кістки.
 - E. Заяча губа.
2. Лікар-стоматолог при лікуванні зубів вводить у простір між щокою і альвеолярним відростком верхньої щелепи ватний тампон. Вивідний отвір протоки якої залози він закриває?
 - A. Щитоподібної.
 - B. Піднижньо-щелепної.
 - C. Під'язикової.
 - D. Привушної.
 - E. Всіх вищезгаданих.
3. Травмованому 25 років з переломом нижньої щелепи та кісток стінок носової порожнини проведена іммобілізація (нижня щелепа фіксована до верхньої). Діастеми і міжзубні проміжки відсутні. Куди провести зонд для харчування хворого?
 - A. Замолярну ямку (простір).
 - B. Замолярний трикутник.
 - C. Змикальну щілину.
 - D. Щито-язикову протоку.
 - E. Мигдаликову пазуху.
4. У хворого 25 років, який скаржився на утруднене ковтання, виявлено пухлиноподібне підвищення на корені язика; 1-2 см в діаметрі, в ділянці сліпого отвору. Лікар встановив розростання залишків залози:
 - A. Під'язикової.

- B.** Прищитоподібної.
- C.** Аденогіпофіза.
- D.** Загруднинної.
- E.** Щитоподібної.

5. У чоловіка 39 років після перенесеного гострого паротиту (запалення привушної слинної залози) необхідно провести аналіз показників її секрету. В якому місці на щоці лікар може провести збір секрету з вічка вивідної протоки привушної залози?

- A.** На рівні 3 верхнього моляру.
- B.** На рівні 2 верхнього премоляру.
- C.** На рівні 2 верхнього моляру.
- D.** На рівні 1 верхнього моляру.
- E.** На рівні 2 нижнього моляру

6. Мати привела на консультацію до стоматолога дитину з вадою язика. Лікар встановив аплазію (вроджена вада) м'язів язика. З чого розвиваються ці м'язи:

- A.** Мезодерми нижньощелепних відростків I-ої зябрової дуги.
- B.** Мезодерми верхньощелепних відростків I-ої зябрової дуги.
- C.** Потиличних міотомів.
- D.** Мезодерми III, IV зябрових дуг.
- E.** Мезодерми II-ої зябрової дуги.

7. Хворій дитині, 10 днів від народження, провели операцію з приводу розщеплення верхньої губи ("заяча губа"). Розщеплення верхньої губи є наслідком:

- A.** Незрощення середнього лобового і верхньощелепного відростка I-ої зябрової дуги.
- B.** Незрощення піднебінних валків верхньощелепних відростків I-ої зябрової дуги.
- C.** Незрощення другої зябрової дуги.
- D.** Незрощення третьої зябрової дуги.
- E.** Незрощення верхньо- і нижньощелепних відростків I-ої зябрової дуги.

8. Для уточнення діагнозу у хворого 15 років потрібно зробити сіалографію привушної залози. Де знаходиться отвір, через який буде введена рентгеноконтрастна маса:

- A.** На щоці в ділянці напроти II-го верхнього великого кутнього зуба.
- B.** На щоці в ділянці напроти II-го нижнього великого кутнього зуба.
- C.** На щоці в ділянці напроти верхнього II-го малого кутнього зуба.
- D.** На *caruncula sublingualis*.
- E.** На *plica sublingualis*.

9. У хворого 85 років під час ковтання рідка їжа потрапляє у носову порожнину. Що пошкоджено?

- A.** М'яке піднебіння.
- B.** Корінь язика.
- C.** Коловий м'яз рота.
- D.** Глотковий отвір слухової труби (трубний валок).
- E.** Тверде піднебіння.

10. Лікар-стоматолог при лікуванні зубів вводить у присінок ротової порожнини

ватний тампон. Чим обмежений присінок ротової порожнини?

- A.** Губами і щоками.
- B.** Твердим піднебінням, губами і щоками.
- C.** Губами , щоками, зубами і яснами.
- D.** Зубами, яснами, твердим піднебінням.
- E.** Піднебінням, дном ротової порожнини, зубами і яснами.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Анатомія людини: підручник: у 3-х т. Т.3-й підручник / А.С. Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін та [ін.] – Вид. 3-тє, доопрацьоване – Вінниця: Нова книга, 2007. С. 12- 40.
2. Свиридов О.І. Анатомія людини. – Київ: Вища школа, 2000. С. 171- 200.

Допоміжня

1. Тестові завдання «Крок-1» - анатомія людини /Видання 4-е, доопрацьоване / За редакцією В.Г.Черкасова, І.В. Дзевульської І.В., О.І.Ковальчука. Навчальний посібник.
- 2 Анатомія людини / [Ковешніков В.Г., Бобрик І.І., Головацький А.С.та ін.]; за ред. В.Г.Ковешнікова – Луганськ: Віртуальна реальність, 2008. – Т.3. С. 12– 33.
- 3.Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер [пер. з англ. А.А. Цегельський]. за ред. Ю.Б.Чайковського – Львів: Наутілус, 2004 – С. 107-109.
- 4.Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт \\\Київ, Здоров'я, 2001.-327 с.

Відповіді до тестів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	D	A	E	C	C	A	A	A	C